

Newsletter DECA 05 - Wrzesień 2026

Wizyta studyjna w Tartu (Estonia)

W maju, w ramach wizyt studyjnych DECA mających na celu pogłębianie wiedzy i wymianę doświadczeń między regionami, partnerzy projektu odwiedzili w Tartu w Estonii kilka inspirujących przykładów dobrych praktyk. Wizytę zorganizowała i poprowadziła Regionalna Agencja Energetyczna w Tartu (TREA).

JAAMAMÕISA. Odnowa urbanistyczna, odporność na zmiany klimatu i zazielenianie w skali osiedlowej.

Jaamamõisa, dzielnica mieszkaniowa w Tartu, pokazuje, jak skutecznie wdrażać urbanistykę odporną na zmiany klimatu na poziomie lokalnym – tam, gdzie ma to największe znaczenie dla mieszkańców. Odporność klimatyczna została tu powiązana z sektorem mieszkaniowym, przestrzeniami publicznymi oraz życiem codziennym, co przekłada się na zmianę celów zrównoważonego rozwoju w konkretne rozwiązania urbanistyczne.

Zamiast punktowych działań, w Jaamamõisa postawiono na podejście kompleksowe: modernizację istniejącej zabudowy, nowe inwestycje i przestrzenie publiczne planowane jako elementy jednego systemu miejskiego. Efektywność energetyczna nie ogranicza się tu do parametrów poszczególnych budynków, lecz wynika z całej struktury przestrzennej osiedla, jego gęstości, orientacji względem stron świata oraz zielonej infrastruktury. Dzięki temu projektowanie urbanistyczne staje się kluczowym narzędziem poprawy efektywności środowiskowej, przy jednoczesnym podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Adaptacja do zmian klimatu jest wpisana w proces rewitalizacji od samego początku, co gwarantuje, że budowanie odporności wyznacza kierunek całej transformacji przestrzennej. Równocześnie odnawia się i zarządza miejską przyrodą, traktując ją jako kluczową infrastrukturę. Zielone korytarze, roślinność i przestrzenie publiczne nie tylko wspierają bioróżnorodność i świadczą usługi ekosystemowe, ale także poprawiają komfort termiczny, tworzą atrakcyjne otoczenie i sprzyjają zdrowiu lokalnej społeczności.

Jaamamõisa jest przykładem tego, jak skoordynowana modernizacja osiedla może przynieść wszechstronne korzyści, łącząc poprawę efektywności energetycznej, adaptację do zmian klimatu i podniesienie jakości przestrzeni publicznych w ramach spójnej koncepcji osiedla.

RAADI: ESTOŃSKIE MUZEUM NARODOWE I PARK DWORSKI. Monumentalna architektura w połączeniu z odpornym na zmiany klimatu krajobrazem parkowym.

Dzielnica Raadi w Tartu stanowi inspirujący przykład tego, jak rewitalizacja terenów historycznych może stać się podstawą do projektowania odpornego na zmiany klimatu. Na terenie tym znajduje się Estońskie Muzeum Narodowe – otwarta w 2016 roku flagowa inwestycja, która przekształciła dawne lotnisko wojskowe w tętniący życiem ośrodek kultury, zachowując przy tym unikalny charakter tego miejsca.

Muzeum stało się impulsem dla miejskiej odnowy, dowodząc, że ambitna architektura użyteczności publicznej może skutecznie łączyć walory kulturowe z dbałością o środowisko. Otaczający obiekt teren łączy historyczny Park Dworski Raadi, Pole Pamięci oraz rozległe tereny zielone w spójny system reagujący na zmiany klimatyczne, wzmacniając odporność na te zmiany w wymiarze ekologicznym oraz społecznym.

Sercem projektu są rozwiązania oparte na zasobach przyrodniczych. Stawy, ciek i otwarte zbiorniki wodne tworzą czynny system zagospodarowania wód opadowych. Zamiast tradycyjnych nasadzeń postawiono na sukcesję naturalną, dzięki czemu zachowano rodzimą roślinność, gatunki łąkowe oraz drzewostan brzoźowo - olszowy. Takie podejście sprzyja bioróżnorodności, zwiększa możliwości adaptacji do zmian klimatu i tworzy atrakcyjne przestrzenie publiczne o wyrazistej tożsamości.

Dzięki połączeniu błękitno – zielonej infrastruktury, dziedzictwa kulturowego i innowacyjnego kształtowania krajobrazu, Raadi pokazuje, jak budować odporność klimatyczną w oparciu o zasoby wodne, zieleń i przestrzeń publiczną. Projekt ten dowodzi, że dbałość o środowisko i tożsamość kulturowa mogą się wzajemnie wzmacniać, stanowiąc wartościowy wzorzec zrównoważonej rewitalizacji miast.

CENTRUM EDUKACYJNE RAADI. Nowoczesny kampus edukacyjny jako element infrastruktury klimatycznej

Centrum edukacyjne Raadi wprowadza zasady projektowania odpornego na zmiany klimatyczne do współczesnej architektury obiektów oświatowych, płynnie łącząc nowoczesne przestrzenie lekcyjne z edukacją na świeżym powietrzu. Nowy kampus, obejmujący szkołę i przedszkole, pokazuje, jak w obiekcie edukacyjnym łączyć place zabaw, zieleń i inteligentne systemy odwodnienia, zachowując przy tym najwyższe standardy pedagogiczne.

Otoczenie urbanistyczne i gospodarka wodna

Położony na dynamicznie rozwijających się przedmieściach kampus łączy drewnianą zabudowę z otaczającym krajobrazem w spójne środowisko. Łączy funkcje ośrodka edukacyjnego z przestrzenią publiczną, sprzyjając płynnemu przenikaniu się zajęć prowadzonych w budynkach i na zewnątrz. Co więcej, obiekt wpisuje się w szerszą strategię gospodarowania wodami opadowymi dla podmiejskiego obszaru Raadi. Zastosowane innowacyjne rozwiązania drenażowe nawiązują bezpośrednio do dobrych praktyk DECA pt. „Opracowanie modelu zarządzania wodami opadowymi dla obszarów podmiejskich”, udostępnionych na Platformie edukacyjnej Interreg Europe.

Główne filary odporności na zmiany klimatu

Adaptacja do zmian klimatu została włączona w projekt kampusu poprzez zagospodarowanie terenu oparte na naturze, zielonych dachach oraz instalacjach fotowoltaicznych.

Adaptacja: procesy ekologiczne i hydrologiczne są wkomponowane w całą przestrzeń, dzięki czemu gospodarka wodna i kontakt z naturą stają się elementem codziennej edukacji.

Łagodzenie skutków zmian klimatu: drewniana konstrukcja budynków, energooszczędne instalacje oraz odnawialne źródła energii gwarantują niskoemisyjność obiektu w długofalowej perspektywie.

Dodatkowe korzyści: rozwiązania klimatyczne umożliwiają wykorzystanie obiektu przez lokalną społeczność, zapewniają wysoki komfort użytkowania pomieszczeń i wzmacniają odporność środowiskową, czyniąc placówkę wzorcowym przykładem kształtowania nowoczesnej przestrzeni miejskiej.

Postępy w doskonaleniu instrumentów polityki

Program Interreg Europe wspiera regiony w wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w celu usprawnienia regionalnych instrumentów polityki. Poprzez wzmacnianie istniejących strategii, programów i planów, program dąży do zwiększenia ich skuteczności, partycypacyjności oraz zrównoważonego charakteru. Dzięki międzyregionalnej wymianie wiedzy, partnerzy projektu DECA pozyskali doświadczenia pozwalające na udoskonalenie wybranych instrumentów polityki. Poniżej przedstawiono podsumowanie postępów osiągniętych w ciągu pierwszych dwóch lat realizacji projektu.

Regionalna Agencja Energii i Klimatu Podravje (ENERGAP)

W ramach projektu DECA Miasto Maribor rozbudowuje działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu poprzez aktualizację lokalnego planu na rzecz energii i klimatu (LECP).

W ostatnich miesiącach przeanalizowano dotychczasowe rozwiązania oraz zidentyfikowano główne wyzwania klimatyczne, do których należą fale upałów, susze, nawałnice, powodzie oraz efekt miejskiej wyspy ciepła.

Udział w projekcie DECA umożliwił miastu Maribor zapoznanie się z wieloma inspirującymi rozwiązaniami stosowanymi w miastach europejskich. Liczba zaprezentowanych innowacyjnych rozwiązań adaptacyjnych była tak duża, że wyselekcjonowanie tych, które najlepiej odpowiadają lokalnym potrzebom i powinny trafić do aktualnego planu LECP, stanowiło spore wyzwanie. Jednym z najbardziej obiecujących rozwiązań okazały się mikroogrody deszczowe. Proste i skuteczne, wykorzystują naturalne procesy retencji, odciążają sieć kanalizacji deszczowej i korzystnie wpływają na mikroklimat miejski.

Koncepcja ogrodów deszczowych stanie się jednym z fundamentów do dalszych prac nad planem LECP w Mariborze. Równolegle analizuje się inne działania, takie jak rozwój zielonej infrastruktury, usprawnienie retencji wód opadowych oraz podnoszenie odporności klimatycznej budynków użyteczności publicznej. Głównym celem jest opracowanie wykonalnych i praktycznych rozwiązań, które zwiększą odporność Mariboru na skutki zmian klimatu i poprawią jakość życia mieszkańców.

Mazowiecka Agencja Energetyczna (MAE)

Instrumentem polityki, nad którym Mazowiecka Agencja Energetyczna pracuje w ramach projektu DECA, jest program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (FEM), a w szczególności obszar dotyczący wsparcia adaptacji do zmian klimatu. Zamierzone udoskonalenie instrumentu polega na usprawnieniu zarządzania nim poprzez lepsze uwzględnienie priorytetów adaptacyjnych, zasad kwalifikowalności oraz uwag od interesariuszy w przyszłych naborach wniosków.

W ramach projektu DECA MAE ściśle współpracuje z Departamentem Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie nad przełożeniem zdobytych doświadczeń na kryteria nadchodzących konkursów w ramach FEM 2021–2027.

Dotychczasowe działania obejmowały bieżące konsultacje, monitorowanie prac nad planowanymi programami wsparcia oraz przekazywanie rekomendacji opartych na dobrych praktykach z regionów partnerskich. Podczas ostatnich rozmów z instytucją zarządzającą potwierdzono, że przyszłe wsparcie może objąć jednostki OSP, m.in. poprzez wzmocnienie gotowości ratowniczej i unowocześnianie infrastruktury, co podniesie odporność lokalnych społeczności na zagrożenia klimatyczne.

Ponadto, we współpracy ze związkiem OSP RP, rozpoczęto przygotowania do utworzenia centrum szkoleniowego strażaków ochotników. Inicjatywa wchodzi w fazę przygotowawczą: złożenie wniosku planowane jest na najbliższe miesiące, po czym nastąpi uruchomienie postępowań i opracowanie dokumentacji projektowej. Na lipiec zaplanowano spotkanie z przedstawicielami związku OSP RP w celu zebrania opinii, weryfikacji, rekomendacji oraz wsparcia procesu przygotowania przyszłych naborów wniosków z zakresu adaptacji klimatycznej FEM 2021–2027.

Regionalna Agencja Energetyczna w Tartu (TREA). Od wymiany doświadczeń do praktycznych działań adaptacyjnych w powiecie Tartu

Powiat Tartu w południowej Estonii tworzy osiem jednostek samorządu terytorialnego: miasto Tartu oraz siedem okolicznych gmin. Przez obszar przepływa rzeka Emajõgi, co sprawia, że w okresach nawałnic i podwyższonego stanu wód kluczowym wyzwaniem staje się retencja wód opadowych oraz ochrona przeciwpowodziowa.

Instrumentem polityki objętym projektem DECA jest plan energetyczno – klimatyczny powiatu Tartu, opracowany przez związek gmin powiatu Tartu (TOL). TREA zapewnia wsparcie merytoryczne i techniczne dla związku TOL oraz poszczególnych gmin. Obecny plan wyznacza spójne ramy działań klimatyczno – energetycznych, jednak kwestie adaptacyjne ujęto w nim w sposób zbyt ogólny. Aktualizacja planu ma na celu wprowadzenie konkretnych przedsięwzięć chroniących mieszkańców i infrastrukturę przed zagrożeniami.

W ramach projektu DECA agencja TREA oraz związek TOL zorganizowały posiedzenia lokalnej grupy interesariuszy. Spotkania te umożliwiły integrację samorządów i podmiotów lokalnych, prezentację dobrych praktyk z regionów partnerskich oraz sprawniejszą wymianę doświadczeń między gminami. Prace skupiły się na wypracowaniu wykonalnych działań adaptacyjnych, istotnych z punktu widzenia gmin i wymagających koordynacji na poziomie powiatowym.

Równolegle przygotowywana jest aktualizacja strategii rozwoju powiatu Tartu, stanowiącej główny dokument strategiczny regionu. Przegląd planu klimatycznego zostanie powiązany z tą szerszą procedurą, przy czym działania w projekcie DECA koncentrują się na dopracowaniu zapisów dotyczących adaptacji. Wnioski z regionów partnerskich pomogą precyzyjnie określić priorytety oraz wypracować wytyczne w zakresie retencji wód opadowych, zarządzania ryzykiem powodziowym i odporności klimatycznej.

Zarząd administracyjny regionu Kronoberg

Zarząd administracyjny regionu Kronoberg prowadzi intensywne prace nad swoim instrumentem polityki – planem działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu (2024-2028), co stanowi kluczowy element jego udziału w projekcie DECA. Plan zawiera propozycje działań adaptacyjnych w czterech obszarach: organizacja, środowisko zabudowane, zasoby wodne oraz obszary wiejskie. Obejmuje on zarówno zadania przewidziane do realizacji na poziomie regionalnym jak i rekomendacje przeznaczone dla poszczególnych gmin. Dzięki udziałowi w projekcie DECA następuje rozwój wiedzy, zaangażowania interesariuszy oraz Kronoberg pełni rolę lidera i organu wspierającego proces wdrażania rozwiązań adaptacyjnych.

Partnerami i interesariuszami projektu w regionie jest osiem lokalnych gmin. Region Kronoberg utrzymuje z nimi stały kontakt – organizuje regularne spotkania stacjonarne i zdalne, dążąc do usprawnienia wspólnych działań na rzecz adaptacji klimatycznej. Przedstawiciele gmin uczestniczą również w wyjazdach studyjnych DECA, a zdobyte doświadczenie przekazują pozostałym członkom grup interesariuszy. Prowadzone są cykle warsztatów poświęconych udoskonalaniu instrumentów polityki i włączaniu ich założeń do codziennej praktyki samorządowej.

Do tej pory dokonano analizy dobrych praktyk zebranych w projekcie pod kątem ich przydatności dla wymienianego wyżej dokumentu. Wyselekcjonowano priorytetowe rozwiązania; kolejnym krokiem będzie ich szczegółowe zbadanie, co pozwoli na skuteczne przeniesienie sprawdzonych wzorców i udoskonalenie planu działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu.

Gmina Roermond

Lokalny instrument polityki – zintegrowana wizja zieleni, jest obecnie modyfikowany w oparciu o doświadczenia zebrane w projekcie DECA. Podczas czwartego semestru, w trakcie wizyty studyjnej w Ostend, była okazja do zapoznania się z dobrym wzorcem: Masterplanem „Zielona Wstęga”. Rozwiązanie to okazało się niezwykle przydatne. Sposób, w jaki miasto Ostend zaprojektowało spójną, wielopowierzchniową strukturę terenów zielonych, stanowił cenną wskazówkę przy formułowaniu długofalowych celów przestrzennych i ekologicznych.

W ostatnich miesiącach badano możliwość adaptacji tych zasad do lokalnych dokumentów strategicznych Roermond. Połączenie planu struktury zieleni z planem mobilności stwarza solidne podstawy do utworzenia spójnej sieci zieleni na terenie miasta i w jego otoczeniu.

Aby szczegółowo przeanalizować te rozwiązania, organizowany jest ponowny wyjazd studyjny do Ostend z udziałem szerszej reprezentacji urzędu. Pozwoli to precyzyjnie określić działania niezbędne do przełożenia zaobserwowanych wzorców na konkretne zapisy w dokumentach strategicznych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe tempo prac, przewiduje się, że część instrumentu zostanie zaktualizowana jeszcze przed zakończeniem zasadniczej fazy projektu.

Miasto Ostend

Ostend wykorzystuje udział w projekcie DECA do sprawniejszego wdrażania planu adaptacji do zmian klimatu – dokumentu strategicznego, którego celem jest przygotowanie miasta na wyzwania związane z zasobami wodnymi, suszami i falami upałów w perspektywie do 2050 roku. Dokument łączy działania adaptacyjne ze wzmacnianiem bioróżnorodności i wykorzystaniem rozwiązań opartych na zasobach przyrody. Jego uzupełnienie stanowi plan działań na lata 2024-2030, obejmujący obszary polityki miejskiej, edukacji, realizacji inwestycji, komunikacji, partnerstwa oraz monitoringu.

W ramach projektu DECA poczyniono znaczne postępy w realizacji zadania 3.5, które zakłada przebudowę 10 przyszkolnych terenów rekreacyjnych na przestrzenie bardziej zielone i przyjazne dzieciom do 2030 roku. W 2025 roku zadanie to wpisano do nowego wieloletniego planu rozwoju miasta, a w roku 2026 podpisano umowę o współpracy z organizacją krajobrazu regionalnego Houtland & Polders, gwarantującą szkołom kompleksowe wsparcie w procesie zmian. Pomoc obejmuje opracowywanie koncepcji zagospodarowania zieleni, aktywizację uczniów, nauczycieli, rodziców i lokalnych mieszkańców, pozyskiwanie środków finansowych oraz koordynację prac wykonawczych.

Utworzono interdyscyplinarny zespół projektowy, przeprowadzono spotkania informacyjne i wizje lokalne w placówkach, a chęć udziału zgłosiło już sześć szkół podstawowych.

Zielone obszary oznaczają tereny o potencjale do rozszczelniania nawierzchni, nasadzeń drzew oraz tworzenia niecek retencyjnych/ogrodów deszczowych

Dwie placówki weszły w fazę realizacji: w Akademii Sztuk Pięknych nad Morzem powstaje pilotażowy ogród deszczowy, natomiast szkoła Westdiep pozyskała dofinansowanie z flamandzkiego programu „Natura w Twojej Szkole”. Dzięki tym inicjatywom projekt DECA pomaga miastu Ostend przekładać strategiczne cele adaptacyjne na widoczne efekty, tworząc bardziej zielone, chłodniejsze i bezpieczniejsze otoczenie dla dzieci oraz lokalnych społeczności.

Gmina Lizbona – Lizboński Kontrakt Klimatyczny dla miasta 2030: wzmacnianie adaptacji do zmian klimatu poprzez międzyregionalną wymianę doświadczeń

Lizboński Kontrakt Klimatyczny dla miasta 2030 (CCC2030) stanowi podstawowy dokument strategiczny samorządu, wspierający dążenie do neutralności emisyjnej i odporności klimatycznej. Dokument ten jednoczy władze lokalne, jednostki naukowe, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz pozostałych interesariuszy wokół wspólnej wizji i planu działań na rzecz osiągnięcia celów klimatycznych miasta.

W ramach DECA Lizbona wykorzystuje proces wymiany doświadczeń do rozbudowy adaptacyjnego wymiaru kontraktu CCC2030. Służby miejskie wraz z kluczowymi partnerami wzięły udział w cyklu warsztatów i spotkań roboczych dotyczących adaptacji, zarządzania, komunikacji, partycypacji społecznej oraz odporności obszarów miejskich.

Inicjatywy te wspomogły trwający proces aktualizacji kontraktu klimatycznego, przyczyniając się do lepszej integracji działań w różnych obszarach zarządzania miastem.

Istotną wartością dodaną projektu DECA był transfer dobrych praktyk z regionów partnerskich, zwłaszcza rozwiązań z Roermond oraz Ostend. Doświadczenia te poddano analizie i wyznaczone wnioski zostaną włączone do zaktualizowanej wersji CCC2030 – ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań opartych na zasobach przyrody, schładzania przestrzeni miejskiej, błękitno – zielonej infrastruktury oraz projektowania przestrzeni publicznych z uwzględnieniem wymogów klimatycznych.

Prowincja Treviso

Gmina Silea uczestniczy w projekcie DECA jako partner stowarzyszony za pośrednictwem prowincji Treviso. Kluczowym instrumentem polityki gminy jest plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu (SECAP) – dokument strategiczny wyznaczający długofalowe działania z zakresu adaptacji do zmian klimatu.

W obszarze mitygacji Silea zakłada redukcję emisji CO₂ na swoim obszarze o 55% do 2030 roku, opierając się na poprawie efektywności energetycznej i większym wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. W zakresie adaptacji gmina dąży do podniesienia odporności obszaru poprzez podejmowanie wyzwań w sektorach mobilności, energetyki, budownictwa, gospodarki wodnej oraz ochrony środowiska.

Priorytetem dla gminy Silea jest zwiększenie skuteczności SECAP jako narzędzia służącego do włączania problematyki adaptacyjnej do miejscowego planowania przestrzennego i zarządzania terenem. Równie ważne pozostaje angażowanie decydentów oraz budowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

Udział w projekcie DECA i międzynarodowej wymianie doświadczeń umożliwia gminie Silea korzystanie ze sprawdzonych rozwiązań wypracowanych przez partnerów.

Znaczącą inspiracją stała się praktyka z Mariboru pt. „urban trees for the future” stanowiąca wzorzec dla polityki rozwoju leśnictwa miejskiego w Silea – zarówno na gruntach publicznych jak i prywatnych – co wspiera budowę spójnej sieci ekologicznej opartej na zielonej infrastrukturze.

Jednocześnie przygotowane przez region Kronoberg „wytyczne dla zrównoważonych budynków” zasilają obecnie realizowane inicjatywy lokalne, w tym plan ekosystemu miejskiego służący promowaniu zrównoważonego rozwoju i poprawie stanu środowiska.

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

DECA

Zapisz się do newslettera:
www.interreg-europe.eu/deca

Obserwuj nas
www.instagram.com/interregdeca
www.linkedin.com/in/interregdeca